

Lunds universitet
Sociologiska institutionen
Socialantropologi
SANK02 Våren 2020

LUNDS
UNIVERSITET

Identitetsskapande långt hemifrån när de kulturella värderingarna skiljer sig

**En socialantropologisk studie av nyanländas uppfattning av Sverige och
svenskar**

Kandidatuppsats

Rosa Rezvani Arany

Handledare: Anna Berglund

Abstract

This study has examined how six different people who are new in Sweden perceive Swedish culture and values and how these values contrast with what they bring from their home countries. The informants are from Eritrea, Sudan, Syria, Iran and Afghanistan and were interviewed to share their thoughts and experiences on this. The answers were analyzed using theories of ethnicity, identity and integration policy. What became clear is that there is much to be appreciated in their new country, including political freedom and a generous welfare system, but regarding the social climate, there is much that is difficult to adapt to. Adapting to Swedish society is thus a balancing act between subcommunicating parts of one's culture when staying in public while preserving what one appreciates with one's culture and expressing it in private so as not to lose one's identity.

Keywords: social anthropology, newcomers, Sweden, ethnicity, identity

Sammanfattning

Denna studie har undersökt hur sex olika personer som är nya i Sverige uppfattar den svenska kulturen och dess värderingar och hur dessa värderingar står i kontrast till det de har med sig från sitt hemland. Informanterna, som kommer från Eritrea, Sudan, Syrien, Iran och Afghanistan, intervjuades för att dela sina tankar och erfarenheter kring detta. Svaren analyserades med hjälp av teorier kring etnicitet, identitet och integrationspolitik. Vad som blev tydligt är att det finns mycket som de uppskattar i sitt nya land, däribland politisk frihet och ett generöst välfärdssystem, men vad gäller det sociala klimatet finns det mycket som de upplever som svårt att anpassa sig till. Att anpassa sig till det svenska samhället innebär på så sätt en balansgång mellan att underkommunicera delar av sin kultur när de vistas i det offentliga och samtidigt bevara det de uppskattar med sin kultur och uttrycka det i det privata för att inte förlora sin identitet.

Nyckelord: socialantropologi, nyanlända, Sverige, etnicitet, identitet

Innehållsförteckning

Abstract	1
Sammanfattning	1
1. Inledning	3
1.1 Syfte och frågeställningar.....	3
1.2 Bakgrund.....	4
1.2.1 Eritrea.....	5
1.2.2 Sudan.....	5
1.2.3 Syrien.....	6
1.2.4 Iran.....	6
1.2.5 Afghanistan.....	7
1.3 Tidigare forskning.....	7
1.3.1 Integration och lika rättigheter för alla.....	7
1.3.2 Svenskhetsforskning.....	8
1.3.3 Migranternas erfarenheter i Sverige.....	9
1.4 Teoretiskt ramverk.....	12
1.4.1 Integrationspolitik.....	12
1.4.2 Majoritet- kontra minoritetssamhälle.....	14
1.4.3 Identitetsskapande.....	14
1.4.4 Etnicitet.....	15
1.4.5 Normer och värderingar.....	16
1.5 Metod.....	17
1.5.1 Uppstart och metodval.....	17
1.5.2 Urval.....	17
1.5.3 Presentation av informanter.....	18
1.5.4 Genomförande.....	19
1.5.5 Intervjuguider.....	19
1.6 Disposition.....	20
2. Resultat och analys	21
2.1 Sverige, dess frihet och system.....	21
2.2 Svenskar.....	23
2.2.1 Personlighet.....	23
2.2.2 Svenska normer och värderingar.....	24
2.3 Synen på den egna kulturen.....	26
2.3.1 Vad man saknar i Sverige.....	26
2.3.2 Vad Sverige kan lära sig från deras kultur.....	27
2.3.3 Vad man vill bevara från sin kultur.....	28
2.4 Förväntningar från majoritetssamhället.....	29
2.5 Identitetsskapande långt hemifrån.....	31
3. Sammanfattning och slutsatser	34
Bibliografi	36
Akademiska verk.....	36
Webbkällor.....	37

1. Inledning

Under de senaste åren har Sverige tagit emot många flyktingar, vilka i viss grad förväntas anpassa sig till det som vi kallar svensk kultur. Internationellt sett står Sverige ut med sin starka individualisering och avståndstagande från traditionella värderingar (Berggren & Trägårdh 2015:84) och individer som kommer hit från helt annorlunda samhällen förväntas att anpassa sig till detta. I många fall kan detta stå i stark kontrast till de värderingar och samhällsorganisering som nyanlända är vana vid sedan innan och det krävs mycket av individen för att anpassa sig.

Hur upplever nyanlända Sverige och svenskarna? Och vilka förväntningar upplever de från det svenska samhällets sida? Hur gör man för att bevara det som man anser vara den egna kulturen och samtidigt göra sig en plats och passa in i Sverige? Denna uppsats tittar närmare på detta.

I denna uppsats redovisas sex informanternas beskrivning av Sverige och vad de uppfattar som svensk kultur samt hur de ser på den egna kulturen. De ombads att beskriva Sverige, dess invånare och hur de upplever den svenska kulturen. De ombads också att berätta om den egna kulturen varav några frågor ställdes kring vad de saknar här, vad de tror Sverige skulle kunna lära sig från deras kultur samt om det finns något från deras kultur som känns viktigt för dem att bevara här i Sverige. Utifrån dessa intervjuer framkom det tydligt att det finns mycket som man uppskattar med Sverige, speciellt vad gäller mänskliga rättigheter och politiska friheter som saknas i de egna hemländerna, samtidigt som just dessa aspekter av det svenska samhället leder till sociala begränsningar, något som gör det i viss mån svårt att känna sig som hemma i Sverige. Denna uppsats analyserar närmare hur man som ny i Sverige orienterar sig i detta.

1.1 Syfte och frågeställningar

I denna uppsats undersöks huruvida den bild som i media och akademisk litteratur framställs om Sverige som samhälle och svenskar återfinns bland mina informanter och den bild de har av Sverige. Men i denna ofta idealiska bild av Sverige finns även en förväntan om att andra ska anpassa sig till svenskarnas sätt att leva på. Forskning har visat att Sverige har gjort försök att få migranter att passa in i samhället på olika sätt och suddat ut deras skillnader så att de ska passa in i samhällets bild av vad en lyckad medborgare är. Syftet med denna uppsats är

att undersöka hur nyanlända uppfattar den svenska kulturen och dess värderingar och hur dessa värderingar står i kontrast till det man har med sig från sitt hemland.

Uppsatsens frågeställning lyder:

- Hur uppfattas svenskar och Sverige som land av nyanlända i Sverige?
- Vilka förväntningar upplever de nyanlända från svenskt håll och hur gör man för att leva upp till dessa?
- Hur gör man för att bevara det som man anser vara den egna kulturen och samtidigt göra sig en plats och passa in i Sverige?

1.2 Bakgrund

FN:s statistik visar att det finns över 250 miljoner migranter i världen - en siffra som stadigt stiger. År 2010 var siffran 220 miljoner och vid millennieskiftet drygt 170 miljoner. Cirka 10 % (26 miljoner) av dessa tillhör gruppen flyktingar och asylsökande, vilka är på flykt undan krig och våld. Antalet flyktingar som sökt asyl i Sverige har sedan år 2000 varit drygt sjuhundra tusen (700 000), varav de flesta är från Mellanöstern. Därtill har många migranter kommit som anhöriga till asylflyktingar eller som arbetskraftsinvandrare. Den 1 januari 2019 var det totala antalet personer i Sverige som var födda utomlands nästan 1 960 000 eller 19 % av Sveriges befolkning (Puranen 2019:265).

Sett till det välfärdssamhälle som finns i Sverige idag innebär modellen att det finns ett skyddsnet för alla medborgare oberoende av en individs familjrelationer eller arbetssituation. Svenskar är högt individualistiska, men har samtidigt mycket tillit till den svenska staten. Beträffande både skyldigheter och rättigheter befinner sig personen i ett direkt förhållande till staten (Berggren & Trägårdh 2015:43, 63). Denna relation mellan individ och stat skiljer Sverige från de länder informanterna i denna studie kommer ifrån.

Nedan presenteras en kort beskrivning av de länder informanterna kommer ifrån för att ge en bild av deras bakgrund. De sex informanter som deltagit i denna studie kommer från Eritrea, Sudan, Syrien, Iran och Afghanistan. De alla har gemensamt att de mer eller mindre varit tvungna att lämna sina hemländer eller upplevde att de inte hade en trygg framtid i sina

hemländer och i vissa fall skulle det innebära fara för deras liv att stanna.

1.2.1 Eritrea

De främsta orsakerna till att tusentals unga människor flyr Eritrea är militarisering, fängslande och ett förtryck av rättigheter (Massa 2016:260). Kriget mellan Eritrea och Etiopien år 1998-2000 gjorde att den materiella osäkerheten förvärrades, vilket skapade en ursäkt för regimen att utöva allt mer förtryck och kränka de mänskliga rättigheterna. Folket har nuförtiden mycket begränsade rättigheter och detta innebär, framförallt för de unga, en obligatorisk allmän värnplikt. Tvång förekommer vad gäller de värnpliktigas skyldighet att under obegränsat antal år vara till tjänst för regeringen. Denna tjänst innebär att du blir försedd med endast en liten summa fickpengar och i och med denna allmänna värnplikt berövas ungdomar kontrollen över sina liv, både i nuläget och i framtiden och dessutom medborgerliga rättigheter. En rättighet de förlorar är rätten att lämna landet (Massa 2016:261).

Eritrea är ett utpräglat klansamhälle, vilket innebär att samhällsstrukturen är kollektivistisk (Brinkemo 2018). I samhällen där en stat saknas eller där staten är dysfunktionell organiserar man sig utifrån den stora utvidgade familjen. Strukturer som dessa blir väldigt kollektivistiska (Brinkemo 2017).

1.2.2 Sudan

Sudan påverkades starkt av den arabiska våren, vilken gav inspiration och hopp hos människor om en bättre framtid. Landets splittring i två och tillkommandet av Sydsudan gav inte endast upphov till mycket smärta, men ledde även till förhoppningar om förändringar som skulle leda till mer fred och demokrati i landet (Sørbo och Ghaffar 2013:1). Detta tog fart i och med den arabiska våren och till följd av denna händelse har flera inbördeskrig utkämpats och utrop ägt rum för att den islamiska regimen i Khartoum ska avgå. Till följd av krigen har miljontals människor tvingats på flykt och tillsammans med perioder av torka har krigen dessutom emellanåt lett till svältkatastrofer. Vad gäller social trygghet har Sudan inget väl fungerande välfärdssystem och familj och släkt blir de som står för den sociala tryggheten (Landguiden 2016).

1.2.3 Syrien

I Syrien har det sedan våren 2011 pågått ett inbördeskrig till följd av upplöpan som skedde under den arabiska våren. Än idag, nio år senare, pågår kriget fortfarande och över tolv miljoner syrier har totalt drivits på flykt undan bomber, interna väpnade konflikter och en förtryckande regim. Enligt FN har runt 400 000 människor mellan 2011 och 2018 mist livet till följd av kriget. Assad-regimen förtrycker oliktankande, landets medier kontrolleras av staten och respekten för de mänskliga rättigheterna är liten (Globalis 2019).

På papperet har Syrien dock ett någorlunda väl utbyggt socialförsäkringssystem där sjukpenning, pensioner och arbetslöshetsersättning är inkluderade. Arbetsgivare och anställda betalar avgifter till staten och systemet finansieras av dessa. Försäkringen ska i stort sett gälla alla som är anställda inom produktionen, men det finns de, till exempel lantarbetare, som är utanför systemet. För dem som står utan försäkring utgör en stor familj det bästa skyddsnätet. Vardagslivet inom syriska kulturen rör sig i stor utsträckning kring familjen. De äldre är beroende av stödet från familjen, då det inte finns någon offentlig äldreomsorg (Landguiden 2020).

1.2.4 Iran

Den islamiska republiken Iran är en religiös diktatur där makten i högsta grad ligger hos de religiöst uppsatta. Motståndare tystas grymt med fängelse, tortyr, spöstraff eller avrättning. Majoriteten av Irans befolkning är muslimer och inom islam betonas vikten av att hjälpa de fattiga och det existerar ett fungerande socialt skyddsnät i landet. Det finns en skyldighet från regeringens sida att ge alla medborgare sjuk-, arbetslöshets- och pensionsförsäkring, men det sociala skyddsnätet är annars olika starkt beroende individens anställning. Alla har samma rätt till grundläggande sjukvård, även om kvaliteten på den är olika (Landguiden 2020). I ett land med lågt förtroende för att ens trygghet ska garanteras av politiskt ansvariga vänder man sig till ens familj och sociala nätverk för att få hjälp.

1.2.5 Afghanistan

Afghanistan är ett land i södra Centralasien som i nästan 40 års tid haft krig, vilket gjort det till ett av de fattigaste och minst utvecklade länderna i världen. Under lång tid kontrollerades landet av den totalitära talibanregimen. År 2001 störtades denna regim och följdes av ett krig mellan talibanerna och koalitionen av internationella trupper, som pågår än idag (Globalis 2019).

Familjen är mittpunkten i det afghanska livet. Familjen står för den personliga tryggheten och det är genom familjen som egendom behålls och som seder och traditioner kan föras vidare. Begreppet ”familj” ser lite annorlunda ut än vad det gör hos oss, då det är bredare och det är inte ovanligt att flera generationers kärnfamiljer bor tillsammans inom ett visst avgränsat område (Landguiden 2019).

Att komma till Sverige innebär för alla mina informanter ett möte med ett samhälle som är mycket olikt det de kommer ifrån. Hur har man från svensk sida, i sin tur, hanterat mottagandet av de som kommit hit? Hur har man tänkt kring att invandrare ska bli en del av Sverige? Detta har många forskare tittat närmare på.

1.3 Tidigare forskning

1.3.1 Integration och lika rättigheter för alla

Att ha tillgång till rättigheter har setts som en förutsättning för integration och har i stort sett inneburit att ”invandrare” har tillgång till samma rättigheter som ”svenskar” (Borevi 2010, Larsson 2015:35). Detta innebär dock inte att villkoren i praktiken har varit eller är jämlika för ”invandrare” och ”svenskar”. Studier, både av hur det ser ut idag och hur det sett ut tidigare, tyder på att personer som är rasifierade blir underordnade i det svenska samhället inom flera områden, däribland på arbetsmarknaden och den politiska arenan (Larsson 2015:35-6). Även om de formellt sett har samma medborgerliga rättigheter delar de inte samma väsentliga möjligheter för utnyttjning av dem. Detta har beskrivits av sociologerna Aleksandra Ålund och Carl-Ulric Schierup som ”mångkulturalismens paradoxer” (1991, se även Larsson 2015:35-6).

Att göra sig en plats i Sverige och leva på samma villkor som svenskar är i praktiken inte lätt, eftersom det då krävs att man till viss grad blir svensk och uppfattas som svensk av andra. Som en reaktion på att flyktingmottagandet i Sverige varit stort och i sin tur utmanat det vi kallar svenskt, har ”svenskheten” och ”svenska värderingar” på senare tid varit en viktig fråga inom politiken och på olika forum inom media. Men vad är det egentligen folk förväntas integreras till när de kommer hit? Hur är Sverige och svenskarna?

1.3.2 Svenskhetsforskning

Att göra vetenskapliga beskrivningar av den svenska kulturen och den nationella identiteten är något som blivit vanligare när allt fler personer från andra länder invandrat till Sverige, vilket lett till ökad mångfald (Ehn, Frykman & Löfgren 1993:127). Historikerna Henrik Berggren och Lars Trägårdh har forskat inom ämnet och de har undersökt hur den extrema individualism och autonomi som förekommer i dagens svenska samhälle har vuxit fram som en konsekvens av utvecklingen av den svenska välfärdsstaten. Svenskarnas gemenskap och oberoende är i fokus och en teori Berggren och Trägårdh myntat är ”den svenska teorin om kärlek” som innebär att riktig kärlek inte baseras på ömsesidigt beroende utan på autonomins (självständighetens) grund (Berggren & Trägårdh 2015:67).

Hur hänger socialismen och gemenskapen ihop med att svenskarna är så slutna? Det existerar en allians mellan stat och individ, vilken har gjort individen oberoende av familjen och civilsamhällelig välgörenhet. Principen om jämlikhet hänger i grunden ihop med individens oberoende; det är en central del (Berggren & Trägårdh 2015:61). Välfärdsstaten Sverige med sin starka individualism sticker ut internationellt sett, vilket skulle kunna försvåra för nyanlända att förstå den svenska kulturen och anpassa sig till den jämfört med andra länder.

Vidare är etnologerna Billy Ehn, Jonas Frykman och Orvar Löfgren också några som forskat inom området svenskhet och om hur det nationella hela tiden ändras beroende på miljö och epok. Även antropologen och etnologen Gillis Herlitz som har skrivit boken ”Svenskar- hur vi är och varför” skriver om svenskhet. Några egenskaper som av svenskar uppfattas som typiskt svenska är tystlåtenhet, kylighet i relationer, blyghet och rädsla för att ta kontakt. Svenskarna beskrivs som reserverade och lagom (Herlitz 2003:19-20). Svensken har stort intresse för internationella frågor och stor kunskap om världen (a.a. 38).

Några andra framträdande egenskaper hos svensken är arbetsamhet, stillsamhet och att ej

vilja vara till besvär. De älskar naturen och drar sig bort från människorna. De dras till sociala sammanhang som är ordnade, det vill säga föreningar, församlingar, studiecirkel etcetera. (Frykman 1993:124). Enligt svenskarna är det modernt och utvecklat att religionen ska underordna sig samhället. Principer som jämlikhet mellan man och kvinna, värnandet om mänskliga rättigheter, att barnets respekt för sina föräldrar ska grunda sig på hänsyn, solidaritet och förståelse istället för på rädsla, anses alla höra till det moderna enligt svensken (Herlitz 2003:34).

Frågan om jämställdhet är mycket central i Sverige och bilden av att Sverige är mer jämställt än andra länder framhävs ofta i offentliga politiska diskussioner. Denna föreställning av landet som mer jämställt än andra är något som blivit integrerat i den nationella identiteten och innebär på så sätt även att andra kulturer framställs som mindre jämställda än "oss". Detta gör att jämställdhetsfrågan blir ett integrationsproblem, det vill säga en fråga om hur dessa värderingar om jämställdhet ska anammas av personer från andra kulturer (Jansson, Wendt, Åse 2011:132).

1.3.3 Migranternas erfarenheter i Sverige

Socialantropologen Marita Eastmonds artikel "Egalitarian Ambitions, Constructions of Difference: The Paradoxes of Refugee Integration in Sweden" (2011) handlar om bosniska flyktingar som kom till Sverige på tidigt 1990-tal och deras erfarenheter i välfärdssystemet. Artikeln redogör bland annat för paradox om integrationspolicy och utövning - "jämlikhet" borde omfatta alla, men grundar sig egentligen på kulturell enformighet. Den lyfter även fram synen på de nyanlända som ofullständiga individer och att de tenderar att avvisas på den svenska arbetsmarknaden när deras kvalifikationer inte värderas eller när de med svensk erfarenhet går före. Myndigheter försöker forma individen som har kommit till Sverige för att passa in i det svenska systemet och för att exempelvis kunna anställas utifrån våra kriterier.

En nyanländ person släpper inte sin kultur och identitet bara för att denne lämnat sitt hemland och anammar det svenska direkt för att anses som svensk. Socialitet, det vill säga det att umgås med varandra, ha det trevligt och bibehålla många och goda relationer, är något Marita Eastmonds studie av bosniska flyktingar i Sverige och deras transnationella gemenskaper, belyser och är ur hennes informanternas syn ett centralt behov hos människan och en viktig del av vad som ses som ett "normalt" liv.

Boken *Globala familjer: transnationell migration och släktskap* bygger på ett antal etnografiska studier av hur migranters transnationella liv ser ut. Definitionen av transnationalism, enligt flera amerikanska antropologer, är ”en process där migranter genom sina dagliga aktiviteter och sociala, ekonomiska och politiska relationer skapar sociala fält som spänner över nationsgränser” (Eastmond & Åkesson 2007:11). Enligt aktuell forskning om transnationella relationer kan människor bevara relationer med människor i sitt hemland och på samma gång vara aktiva i det nya samhället (a.a. 9). Det är dock inte alla migranter som vill vara aktiva i transnationella nätverk, utan väljer att inte behålla någon kontakt med sitt hemland (a.a. 13).

Vidare hur relationerna inom familjen ser ut ändras självfallet i anpassning till svenska förhållanden, något som syns i många migrantgrupper (Nyberg 2003, Eastmond 2007:55). Roller mellan föräldrar och barn ser annorlunda ut sedan i det nya samhället och blir mer lika och mindre hierarkiska. Bakom vissa av dessa förändringar ligger i hur tillvaron struktureras av arbetslivet och familjepolitiken. Något som skiljer sig betydligt är att offentliga institutioner, såsom barnomsorg, sjuk- och äldreomsorg tar mycket av det ansvar som i många andra länder vilar på familj och släktingar (Eastmond 2007:55). De äldre klagar på att de träffar sina barn och barnbarn alltmer sällan, eftersom barnfamiljer är så pass upptagna. Familjer som kommit till Sverige kämpar med motstridande krav vad gäller omsorg och individualisering, då individer och familjer blir praktiskt mer oberoende av varandra. Vikten av familj och släkt och dess värde håller man fast vid starkt som ett värde och lyfts fram som en tydlig olikhet till det begränsade sociala livet i Sverige (Eastmond 2007:56).

Migranterna i Eastmond och Åkessons bok relaterar främlingskapet med erfarenheten att vara ”invandrare” som då bär på en identitet som stämplas som negativ i det svenska samhället. Dessa erfarenheter bekräftar tidigare forsknings utpekande av invandrades brister vad gäller ekonomisk och social integration, samt diskriminering inom arbetsliv och boende. Dessa brister existerar trots att integration utgjort ett uttalat politiskt mål i landet sedan flera år och en hel del insatser har gjorts för att integrera dem som kategoriseras som ”invandrare”. Av de som bedömt situationen menar en del att problemet i grund och botten handlar om sättet att tänka i kategorier (Eastmond & Åkesson 2007:18-9).

Forskning tyder på att det är invandringspolitiken som har skapat främlingar. Svanberg och Tydén lyfter fram exempelvis hur ”invandrare” som begrepp slog igenom i slutet av 1960-

talet, då som en mer likvärdig variant till ”utlänning”. Då ”invandrare” kom att bli en formell kategori, försvann den stora mångfalden som denna grupp består av. ”Invandrare” har på så sätt alltid blivit ”de andra” i relation till majoritetsbefolkningen. Forskningen betonar denna hierarki och integrationspolitiken bidrar till att upprätthålla denna ordning genom dess gränsskapande karaktär och betoning av skillnader (Eastmond & Åkesson 2007:19).

Med migranternas röst: Den subjektiva integrationen av Bi Puranen (2019) är en studie av hur migranter upplever sin integration i Sverige och hur ens värderingar förändras i anpassning till det svenska samhället. Puranen undersöker migranternas uppfattning av sig själva i det nya samhället och huruvida de känner sig som en del av samhället och trivs. Hennes studie visade att ju längre tid man varit i Sverige, desto lättare tar man till sig värderingar kring jämställdhet mellan könen, och att låta sina barn välja partner själva och bestämma sin framtid, och att förtroendet för myndigheter är större. På samma gång visar studien att också dessa bitar är mycket svåra för många, och att det även är tabu att tala om exempelvis sexuell frihet och HBTQ-rättigheter som är väldigt närvarande i det svenska samhället.

Tidigare forskning om nyanlända och integration har ofta fokuserat på integrationspolitik och erfarenheter hos nyanlända på arbetsmarknaden. Det finns också mycket forskning om vad svenskhet är och hur svenskar uppfattar sig själva, men det finns dock inte så mycket forskning på hur svensk kultur och svenska värderingar ses ur perspektivet hos en nyanländ och hur den står i kontrast till det egna och vad som känns viktigt att behålla. Denna studie avser migranter som varit i Sverige max fem år, vilket innebär att de kommit relativt nyligen. Även om det finns vissa gemensamma drag vad gäller fokus mellan denna studie och Puranens, är en stor skillnad i metodval. I denna studie används djupintervjuer som metod istället för enkätintervjuer, som var fallet i Puranens studie.

Vad gäller avgränsningar inom området har valet gjorts att inte gå in på vad som möjliggör en lyckad integration eller vidare om hur invandrare tenderas att diskrimineras vad gäller arbete, bostad med mera. Jag har inte heller diskuterat religion med mina informanter, vilket är något som ofta tas upp i diskussioner vad rör integration i och med att Sverige är ett sekulärt land och många migranter kommer hit från samhällen där religionen spelar en stor roll. Istället ligger fokus i min studie på hur individen upplever Sverige och svenskarna, vilka skillnader

de upplever och hur de hanterar dessa samt vilka förväntningar de känner från svenskt håll.

Jag vill med min studie tillföra en vinkel av nyanländas perspektiv av den svenska kulturen som också inkluderar just också vad de känner är viktigt för dem att bevara i Sverige från den egna kulturen och vilka förväntningar från svenskt håll som de kan uppleva. Allt detta redogörs och analyseras utifrån teorier om identitet, etnicitet och integrationspolitik för att förstå de nyanländas upplevelser och hur man går tillväga för att skapa sig en plats i samhället här. Då Sverige blir ett allt mer mångfaldigt land är detta en viktig fråga då lärdom om andras kulturer kan ge nya perspektiv på den egna och blir också som en dörr till att skapa förståelse för andra människor och bygga broar. Vidare bör understrykas att resultaten som presenteras i denna uppsats är baserade på informanternas personliga upplevelser, och att de inte är representanter för hur deras etniska grupp ser på Sverige eller utgör underlag för generella slutsatser för hur nyanlända sudaneser, eritreaner, afghaner, iranier eller syrier tänker. Däremot finns det gemensamma beröringspunkter mina informanter emellan, kring hur de ser på Sverige och svenskar, som tas upp i analysen.

1.4 Teoretiskt ramverk

Ofta nämns tre olika strategier som stater kan ta till användning i sitt bemötande av minoriteter. Dessa är segregering, assimilation och integration. Assimilation innebär att minoriteten blir som majoriteten, vilket i slutändan betyder att minoriteten avlägsnas. Assimilation kan vara något som påtvingats eller valts själv. Integration innebär medverkan i gemensamma institutioner i samhället samtidigt som gruppens identitet och kulturella drag bevaras (Eriksen 2000:313).

1.4.1 Integrationspolitik

En rapport av Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering: *Bortom vi och dom. Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering* handlar om en paradox i integrationspolitiken som innebär att det är ”ett ’vi’ som ska integrera och ett ’de’ som ska integreras” (de los Reyes & Kamali 2005:7) och detta skapar en hierarkisk ordning. Integrationspolitikens mål innebär att alla ska ha lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter oberoende av etnisk och kulturell bakgrund, men på samma gång grundar de sig

på antaganden om människors inneboende skillnader (ibid).

Svenskhet och invandrarskap konstrueras i relation till varandra och ”invandrare” framställs som en spegelbild av ”svenskar”. Svenskheten står som en position som ”de andra” inte kan nå. Att integrationspolitiken lovar göra det möjligt för ”invandrarna” att få tillträde till ”svenskheten” menas i bästa mån ett ”nästan tillträde” (de los Reyes & Kamali 2005:12). Den strukturella diskriminering som finns i Sverige och Europa är en återspeglning av den hierarki som kolonialismen förde med sig. Denna ordning blir återskapad idag, då många bland den invandrade befolkningen förvägras medborgerliga rättigheter och i vissa fall också existensberättigande (a.a. 14).

Enligt sociologen Masoud Kamali har rasism och diskriminering varit integrerat i Europas moderna historia. Han hävdar att skapandet av ”de andra” har varit en betydelsefull aspekt vad gäller skapandet av ”vi”, där ”de andra” blir spegelbilden av ”vi” och framställs som ”ett mindervärdigt ansiktslöst kollektiv som gör ’vi’ till en bättre art eller en bättre kultur” (de los Reyes & Kamali 2005:19). Denna process innebär inte endast att ”de andra” utesluts från inflytande i samhället eller maktpositioner, utan leder även till ett skapande av narcissistiska idéer om ett ”vi” hos majoritetssamhället (a.a. 19). Hur samhället och dess organisationer och institutioner är strukturerade innebär diskriminering mot ”de andra”. Dock är denna diskriminering inte avsiktlig från individerna från majoritetssamhällets sida, utan handlar om att sociala praktiker och politiska och ekonomiska strukturer grundar sig i ett system där ”vithet” ger privilegium (Kamali 2005:36).

Från en mångkulturell politik har EU:s medlemsländer gått över till att ställa allt större krav på assimilering. Också talet om nationella värderingar och kulturella skillnader har ökat. Krav på att anpassa sig till majoritetssamhällets kultur är något som syns i allt fler länder i Europa. Det blir allt vanligare med krav på att en del migranter (främst muslimer) ska anpassa sig till det som anses vara värdsamhällets normer, traditioner och värderingar (Larsson 2015:36).

Avhandlingen *Readiness or resistance- Newly arrived adult migrants' experiences, meaning making, and learning in Sweden* av Afrah Abdulla (2017) handlar om nyanlända vuxna i Sverige och deras meningsskapande och lärande i det nya samhället. Vad som är visat är att migranter även om de upplever större trygghet i Sverige så känner de inte en ökad bekvämlighet i sina sociala liv. Detta beror på att det finns förväntningar på att de ska utveckla en identitet i det offentliga rummet och i samband med utbildning, vilken kan stå i

kontrast till den identitet de har med sig från sin kultur. En tvåfaldig identitet skapas som pendlar mellan normer och värderingar från det nya samhället och de från det tidigare samhället. Detta medför att en del migranter frågar sig vad som är rätt och fel enligt det svenska samhället när de vill närma sig det (Abdulla 2017:20). Det kan alltså bli motsättningar mellan den egna kulturen och normer om hur man förväntas bete sig enligt majoritetssamhället.

1.4.2 Majoritet- kontra minoritetssamhälle

Relationer mellan majoriteter och minoriteter handlar också om makt och maktskillnader. Hos majoriteten ligger inte bara den politiska och ekonomiska makten, utan den har även kontroll och avgör vanligen också de kulturella uttrycksätt och kompetenser som behövs för ett gott och lyckat liv. Från majoritetens sida finns det på så sätt en överlägsenhet i relation till minoriteterna vad gäller symboliskt kapital (kulturellt kapital). Av den anledningen kan många personer tillhörande minoriteter känna att de blir diskvalificerade på arbetsmarknaden och även i andra situationer där deras kompetens inte värderas (Eriksen 2000:314).

1.4.3 Identitetsskapande

Identifikation är beroende av ett sammanhang och tillkommer inte fullständigt varken inifrån eller utifrån, utan i utrymmena mellan en person och omvärlden (Eriksen 2004:125). Identitet handlar inte endast om tankar och känslor, utan grundas även på individens erfarenheter och sociala åligganden. För att ett "vi" ska finnas behöver det finnas en annan. Förefaller den andre som hotande leder det till ett starkare vi. Finns det en stark press från de utanför den egna gemenskapen blir den inre gemenskapen starkare. Känslan av ett "vi" är beroende av de andra, antingen handlar det om att "vi" skapar "dem" för att vår sammanhållning ska bli starkare eller det är "de" som skapar "oss" genom att se oss alla som ett kollektiv. Eriksen (2004) liknar varje gemenskap vid ett omvänt kylskåp som syftar till "att skapa värme inåt, men för att åstadkomma det måste de, närmast oavsiktligt, skapa kyla utåt." (55).

Eriksen skriver också om att ett perspektiv som har varit vanligt är det att invandrare inte sällan lever som i två världar och att de skiftar olika kulturella koder när de går mellan olika sammanhang. På samma gång som den etniska identiteten underkommuniceras i kontakt med

värdbefolkningen så överkommuniceras den inom den egna gruppen (Eriksen 2000:316). Identitet kan skapas genom att kontraster upprätthålls. Etnicitet ger uttryck för att ordning behövs och ”etnisk identitet handlar om stabilitet, tillhörighet och ordning i tillvaron” (2000: 327).

1.4.4 Etnicitet

Etnicitet är en företeelse som är socialt och kulturellt definierad. Vad etnicitet utgörs av kan vara grupperingar som baseras på uppfattningar om hur man ser ut, hur man klär sig, vilken religion man tillhör, vilket språk man talar eller hur ens varsamhet vad gäller ekonomi är, eller en kombination av dessa komponenter. I olika sammanhang och i olika länder kan det som definierar etnicitet variera. Någonstans är det utseendet eller religionen som avgör och någon annanstans kan det vara språket. Men vad som kännetecknar alla grupper är faktumet att de delar samma ursprung och att de på avgörande områden skiljer sig från andra grupper (Eriksen 2000:285).

Etnicitet handlar inte om ”objektiva” kulturskillnader, utan förekommer då kulturella skillnader blir viktiga i samspelet mellan människor. Det är genom kontrasterna i relation till de andra som etniska gränser kan markeras, vilka är av nödvändighet. Vilka kontraster som blir markerade beror dock på kontexten (a.a. 286). Den etniska gruppen är både socialt och ideologiskt skapad genom att de erkänns som kulturellt annorlunda av både sig själva och andra, och genom att de särskilda skillnaderna vad gäller kultur ger upphov till praktiska konsekvenser (a.a. 287).

Harald Eidheims artikel ”When Ethnic Identity is a Social Stigma” handlar om samer i Norge och deras identitet (1971). Genom sitt fältarbete gjort runt år 1960 konstaterar han hur en etnisk identitet såsom samisk är något man försöker gömma i närvaro av norrmän. Den samiska identiteten uttrycker man endast i samiska kretsar. Samisk identitet blir ett stigma som har påverkan på interaktionen i alla områden, då lokalbefolkningen är uppdelad mellan samer och norrmän (Eidheim 1971:50, 62). Befolkningen i området under den tid som Eidheim gjorde sitt fältarbete var i processen att bli norrmän, men denna kategorisering påverkade de sociala relationerna där samerna var i underläge. Samerna hade ett dilemma och detta innebar att för att kunna ta del av tillgångar och möjligheter i den norska välfärdsstaten var de tvungna att gömma sin samiska identitet. Deras försök att dölja sin samiska identitet

grundade sig i att ”sociala ambitioner var riktade mot ett tydligen monokulturellt norskt samhälle där samiska kulturella färdigheter inte var till någon nytta” (a.a. 56). Detta går att i viss mån att jämföra med Eastmonds studie (2011) där bosnier sågs som ofullständiga personer som måste anpassas till det svenska samhället. För att detta skulle ske var bosnierna tvungna att dämpa vissa egenskaper hos sig själva och överge delar av sin kultur som inte ansågs vara till nytta.

1.4.5 Normer och värderingar

En norm är det som anses vara ” normalt ” eller det som ses som det accepterade beteendet i exempelvis en social grupp (Nationalencyklopedin, 2020). Värderingar uttrycker en människas innersta behov, dennes önskningar och det som känns värdefullt i livet. Våra värderingar fungerar som hjälp för att avgöra vad i livet vi är för och vad vi är emot. Ibland är det inte en självklarhet att man är helt medveten om vilka värderingar man har och då kan man undra vilka de egentligen är. Men ofta när man möter det man är emot kommer värderingarna fram och blir tydliga. Värderingar är inte något medfött utan något som lärs in under uppväxten. De fås genom våra föräldrar, släktingar, skola, vänner och den kultur vi växer upp i (Puranen 2019:55).

Behovet att hålla fast vid det man känner sig trygg med kan kännas extra stort när man möter ett nytt sätt att se på världen och värdera det runt omkring sig. Att behålla det man känner är ens ” kärna ” för att inte förlora sig själv och sin identitet blir då allt viktigare. Detta var även med i Eidheims studie (1971:56), där samerna i Norge var tvungna att underkommunicera sin etniska identitet i det offentliga och då kände det ännu viktigare att överkommunicera det i den privata sfären hemma, för att inte bli helt berövade den egna identiteten (jmf Eriksen 2000:316).

1.5 Metod

Nedan presenteras mitt val av metod för studien och dess genomförande samt information om intervjupersoner och intervjuguide.

Som metod valde jag att göra kvalitativa intervjuer. Från början var det tänkt att genomföra en studie med elever som studerar SFI- Svenska för invandrare. Men på grund av rådande global pandemi med coronavirusets utbrott, blev all SFI-undervisning på distans, vilket gjorde att jag började tänka i andra banor i och med att det antagligen skulle göra det svårare att få tag på informanter till arbetet. Jag bestämde mig därför för att söka efter lämpliga informanter på annat sätt, vilka inte nödvändigtvis behövde studera på SFI, utan enda kraven var att de skulle varit här i mellan ett till fem år och komma från några utvalda delar av världen, det vill säga Afrika och Mellanöstern. Informanterna fick välja plats för att träffas och intervjuerna pågick så länge som de hade något att berätta. Utrymme gavs för dem att dela de tankar de ville.

1.5.1 Uppstart och metodval

Då studiens syfte var att undersöka vilken uppfattning nyanlända personer i Sverige har av den svenska kulturen, valde jag som metod att göra kvalitativa intervjuer. Detta ansåg jag passade bäst eftersom jag var ute efter att få djupa intervjuer och förståelse för deras perspektiv snarare än att samla in ett brett material.

1.5.2 Urval

Jag valde att genomföra intervjuer med personer som varit i Sverige mellan ett till fem år och hade bakgrund från Afrika eller Mellanöstern. En informant kom dock från Afghanistan, vilket geografiskt inte tillhör något av dessa områden. Alltså skulle det vara mer korrekt att säga att de bakgrunder jag tittat på varit afrikansk och asiatisk. Jag valde att avgränsa mig till dessa bakgrunder, eftersom jag dels ville fokusera på uppfattningen av den svenska kulturen ur ett perspektiv från någon som kommer från en väldigt annorlunda kultur och dels ville intervjua personer som flytt från sina hemländer eller på ett eller annat sätt känt sig tvungna att lämna det på grund av rådande omständigheter. Därtill är de flesta av migranterna i Sverige från dessa delar av världen (Puranen 2019:27).

Jag ville kunna genomföra intervjuerna själv, utan hjälp av tolk. Därför sökte jag personer som kunde uttrycka sig någorlunda väl på antingen svenska eller engelska, såvida de inte var persisktalande, då persiska är ett språk jag behärskar. Sex intervjuer genomfördes varav fem på svenska och en på engelska. Informanterna kommer från fem olika länder och ingen av dem känner jag sedan tidigare. Det faktum att jag innan inte hade någon relation till dessa personer kan till viss del ha varit en fördel, eftersom en etablerad relation hade kunnat påverka intervjun där informanten kanske skulle ha förväntningar kring vad jag ville höra. Däremot hade ett etablerat förtroende nog kunnat gett djupare och personligare samtal. Informanterna hade kanske då varit mer öppna om sina tankar och känslor, vilket hade kunnat leda till en annan typ av information för min del.

Jag hittade informanterna genom att fråga runt bland vänner om det fanns någon som kände personer som är nya i Sverige. Det blev på så sätt ett snöbollsurval, det vill säga att existerande kontaktnät används för att hitta informanter (Göransson 2019:132). Jag var öppen för att träffa personer i alla åldrar, men det slutade med att personerna jag fick kontakt med befann sig mellan 19 och 35 år.

1.5.3 Presentation av informanter

Informant 1: Man från Iran, 21 år, kom till Sverige för drygt fyra år sedan, gymnasiestuderande

Informant 2: Man från Eritrea, 19 år, kom till Sverige för tre och ett halvt år sedan, gymnasiestuderande

Informant 3: Man från Afghanistan, 20 år, kom till Sverige för fem år sedan, gymnasiestuderande

Informant 4: Kvinna från Syrien, 32 år, kom till Sverige för fyra år sedan, jobbar som lärarassistent och vikarie inom SFI

Informant 5: Man från Eritrea, 22 år, kom till Sverige för snart fem år sedan, jobbar som maskinoperatör och studerar några kurser på distans vid sidan av

Informant 6: Kvinna från Sudan, 35 år, kom till Sverige för tre år sedan, jobbar som IT-konsult

1.5.4 Genomförande

Intervjuerna genomfördes under två veckor under tidsperioden mellan slutet av mars och början av april våren 2020. Jag kontaktade informanterna och berättade om min studie och frågade om de kunde tänka sig att ställa upp på en intervju för att dela sina tankar om Sverige och kulturen här. Vi bestämde tid och plats, och jag frågade dem var det skulle passa dem att träffas, då jag ville vara mån om att ses på en plats som var enkel för dem att ta sig till och där de skulle känna sig bekväma.

Av de sex intervjuerna genomfördes två utomhus i parker, två på bibliotek samt två i informanternas hem. De första intervjuerna tog två timmar, men då några frågor valdes bort och inte ställdes till de andra informanterna tog de flesta av dessa intervjuer cirka en timme, varav den kortaste 40 minuter. Jag fick tillåtelse av informanterna att spela in samtalet vid alla intervjutillfällen utom ett, men jag förde även anteckningar under alla de andra intervjuerna också. Informanterna blev informerade om att inspelningen endast skulle användas i syfte för mig att kunna skriva ner ordentligt vad de sagt och ej till något annat. Jag förklarade också att jag säkerställer deras anonymitet och att deras riktiga namn inte kommer användas i uppsatsen.

1.5.5 Intervjuguiden

Min intervjuguide fokuserade på informanternas beskrivning av Sverige och vad de uppfattar som svensk kultur samt hur de ser på den egna kulturen. Inledningsvis ställdes några frågor om informantens bakgrund, ankomsten till Sverige, vad de har gjort sen de kom hit, vad de gör i nuläget samt hur de ser på framtiden. Sedan ombads de beskriva Sverige, människor här och nämna vad de uppskattar med kulturen samt ombads de berätta om den egna kulturen varav några frågor ställdes såsom vad de saknar här, vad de tror Sverige skulle kunna lära sig från deras kultur samt om det finns något från deras kultur som känns viktigt för dem att bevara här i Sverige.

Intervjuerna var semistrukturerade, det vill säga att de bestod av relativt öppna frågor. Etnografiska intervjuer kännetecknas av flexibilitet och öppenhet och de förberedda intervjufrågorna ställs sällan precis likadant till varje informant (Göransson 2019:124). När

intervjuerna genomfördes anpassades de efter informanternas svar och den riktning samtalet tog. Då det kan vara svårt att exakt definiera begreppet kultur och vad det är, centrerades många frågor kring vardagen, vad folk här tycker om att göra, vad som är viktigt för dem, vad de själva saknar från sitt hemland. Detta i sin tur ledde till samtal kring skillnader mellan Sverige och deras hemländer, som fångade deras perspektiv på svensk kultur.

Alla intervjuerna transkriberades av mig, men vissa delar i samtalet som inte var relevanta för analysen har uteslutits från uppsatsen. Jag kategoriserade intervjuerna och såg samband mellan informanternas beskrivning av Sverige och hur svenskar framställer sig själva i olika studier, som beskrivet ovan. Jag kunde även se att det fanns många gemensamma punkter vad gäller vad de saknar hemifrån och vad de känner är svårt att anpassa sig till. För att sätta intervjuerna i ett sammanhang använder jag mig av andra referenser som handlar om integration, och jag tar hjälp av teorier kring etnicitet, identitet och integrationspolitik för att få förståelse av den process mina informanter genomgår och för att kunna analysera intervjuerna.

Citaten från informanternas uttalanden har skrivits om av mig när de innehållit grammatiska fel, men innebörden i citaten är desamma. Intervjun som genomfördes på engelska har översatts till svenska av mig.

1.6 Disposition

I följande kapitel redovisas de olika teman som framkom och diskuterades med informanterna. Ett tema var Sverige och dess frihet i fråga om demokrati och mänskliga rättigheter och vårt samhällssystem i fråga om sociala skyddsnät och myndighetsarbete. Ett annat handlade om svenskarna, deras personlighet och normer och värderingar i det svenska samhället. Sedan handlade samtalen om synen på den egna kulturen och vad man saknar i Sverige, om det finns något man tänker Sverige kan dra lärdom av den egna kulturen samt om det finns något från ens kultur som känns viktigt att bevara här i Sverige. Följaktligen tas upp vilka förväntningar informanterna upplever från svenskt håll. Allt detta har sedan analyserats i kapitlet "Identitetsskapande långt hemifrån" utifrån teorier om identitet, etnicitet och integrationspolitik. Uppsatsen avslutas sedan med en sammanfattning och slutsats.

2. Resultat och analys

2.1 Sverige, dess frihet och system

Många informanter lyfter fram frihet när de beskriver Sverige och att det är den största skillnaden mellan Sverige och deras hemländer. Här är det lika rättigheter för alla som gäller, det finns jämlikhet och demokrati. Landet kännetecknas också av god ekonomi och det som en av mina informanter beskriver som ”bra lagar”. Informant 4 tycker dock att det inte är ett fritt land, eftersom det redan är bestämt i förväg vad du ska göra och systemet gör att man inte har någon tid. Hon beskriver systemet som ”jättejobbigt” för vuxna, då det är svårt att anpassa sig efter detta, som hon menar, inrutade liv. Däremot lyfter hon fram att samtidigt som denna brist på flexibilitet för vuxna finns är det svenska samhället ”väldigt fint” för barn. Hon beskriver att som barn blir det lättare att komma in i systemet och de kommer känna sig mer svenska än vad en vuxen som kommer utifrån skulle göra.

För en vuxen tar det tid att komma in i systemet. Informant 4 känner att hon inte har någon egen tid, att den tiden är någon annans eller har planerats att hon inte hinner med någonting. Hon beskriver att hon inte valt det livet hon har just nu och känner att om hon inte gör som hon gör nu kommer hon att förlora och inte kunna komma in i systemet. Hon säger:

Här på grund av det här systemet kan jag inte träffa min familj lika mycket även om de bor här i Sverige, men jag har inte tillräckligt med tid. Jag kan inte göra det jag vill göra, för jag har inte tillräckligt med tid. Till exempel jag vill kunna gå och till exempel träna på gym, det kan jag inte, för den tiden är inte min tid längre. Den tiden är någon annans tid eller den har planerats så jag hinner inte med nånting, det känns så, jag saknar att ha mer tid till mig själv, bestämma över min dag till exempel.

Vår vardag i Sverige kan man på sätt och vis se som definierad och en viss upprepning och tvång går att finna i hur vardagen är strukturerad. Vi hör till kontaktnät av relationer till andra personer, både inom vårt jobb, i hemmet och på vår fritid- kontaktnät vi kanske inte alltid själva har valt, som existerade där innan vi kom och som kommer att fortsätta finnas där även när vi inte är kvar. Vardagen vi lever bestäms av den sociala och kulturella organisationen i samhället, av hur strukturen vad gäller familj och arbetsdelning ser ut, av vilka vägar vi kan ta för att komma vidare i vår karriär, av hur makt och pengar fördelas. Vi väljer inte själva hur tiden indelas eller hur organiseringen av livscykelns olika stadier ser ut. Detta har bestämts av andra åt oss och den egna stämman blir lätt en i kören (Ehn, Frykman & Löfgren 1993:14).

Sett till det välfärdssamhälle vi har i Sverige idag innebär modellen att det finns ett skydds nät för alla medborgare oberoende av hur personens relation till sin familj eller arbetsgivare ser ut (Berggren & Trägårdh 2015:63). Detta är något som starkt skiljer sig från de länder mina informanter kommer ifrån, där det sociala skydds nätet utgörs av en individs familj och vänner. Informant 4 säger:

I mitt hemland tror man att man tar hand om varandra mer. Jag menar liksom om jag vill att någon ska passa mitt barn eller om jag vill ha skjuts till exempel nånstans då kan mina bröder, mina kusiner skjutsa mig eller ta hand om mitt barn och sånt eller passa dem. Men vi tar hand inte om varandra, vi har inte bra system, som här i Sverige, dom har jätte, jättebra system för att ta hand om varandra, jag menar när man inte kan försörja sig själv då får man hjälp och sånt.

Systemet i Sverige beskrivs som fint, men också som segt, byråkratiskt och att man måste vänta. Men det är ett jättebra system för att ta hand om varandra och informant 4 nämner om sitt hemland Syrien: ”Vi har inte ett sånt system för att kunna ta hand om varandra på riktigt.” Men det med att behöva vänta ser väldigt annorlunda ut mellan kulturer. Hon berättar att i hennes kultur om du vill ha hjälp så ska du inte behöva vänta utan få den direkt. ”Akut i Sverige betyder inte samma som akut i Syrien till exempel. Jag menar att om jag har ramlat och brutit min arm, då är det akut i Syrien, men inte här i Sverige.” Hon berättar om sin erfarenhet när hennes son ramlat och brutit sin arm och de fick vänta åtta timmar på akuten. Vad gäller en situation som denna kan du i Sverige behöva vänta, vilket hon upplever som lite svårt att förstå.

Vidare pratade Informant 5 om principen jämlikhet och likabehandling och att det är något man får acceptera i Sverige, men däremot inte ha jättehöga förväntningar kring. Exempelvis är rasism något som förekommer trots att jämlikhet är så centralt i vårt land.

Annars så fort det händer till exempel rasism och sånt så frågar man sig ‘men varför säger man att det finns rättigheter och var det var, att alla är lika’, ja. Då måste man bara gå vidare.

Fördomar tycker jag är väldigt konstigt. Man ska inte döma hur man ser ut, men man dömer dig direkt. Här finns det att man inte ska utgå från hudfärg eller vilket land man kommer ifrån. Exempelvis där jag jobbar finns det folk som inte alls hälsar på mig. Om jag är med nån annan brukar de hälsa, men om jag är ensam hälsar de aldrig. Vad är anledningen? Kan det vara att jag inte ser ut som alla andra eller? Det är inte mycket jag bryr mig, men man funderar ändå på saker, vad kan vara anledningen.

Utifrån informant 5:s delade erfarenheter och tankar blev upplevelsen av motsättningar tydlig. Principen om jämlikhet är mycket central i Sverige, men trots det finns upplevelsen av att bli sedd som en främling i samhället.

2.2 Svenskar

2.2.1 Personlighet

I sin beskrivning av svenskar lyfte flera informanter fram att de är individuella och det nämndes att folk är blyga, inte så sociala och gillar att vara ensamma hemma. Informant 4 beskriver:

De tycker inte om att träffa någon typ, utan vara hemma ensamma själva. Vad säger man, de tycker om att chilla. Ja chilla själva typ.

De gillar inte det sociala så mycket och vill inte ha kontakt med människor. Informant 3 säger:

Alltså vissa bryr sig inte om andra, de gillar bara sig själva och gör saker som är bara för dem. Ja, men de flesta är jättebra. De delar sin sorg och glädje med alla.

Några informanter nämnde att även människor man känner ofta inte är så sociala ute när man träffar på dem på gatan.

Och plus säger vi att man är kollegor, sen snackar man okej och man snackar om allt annat, sen om man träffas på stan och sånt: 'Hej'. Det har hänt mig flera gånger att jag säger 'hej' till mina kollegor ute och de svarar inte alls. Det känns lite konstigt och jag har frågat dem varför, 'aa men jag var lite..', du behöver inte hitta på nåt, visa mig om du inte vill, men bara, jag bara undrar om det är så.. i det här samhället varför är det så? Alltså det är inte bara jag som.., som har hänt mig, jag frågade också många andra personer från olika länder och de säger att det också har hänt dem.

Det svenska förhållningssättet till sociala relationer är för många svårt att förstå. Privatliv och arbetsliv verkar vara mer uppdelade här. Att vara ny vad gäller att läsa av dessa signaler och inte veta när man gör fel eller hur man ska bete sig skapar en känsla av osäkerhet och att vara bortvald eller inte bli sedd och respekterad. Vad berör individens eget ansvar och möjligheten att vara ensam har begreppet självständighet blivit allt mer betonat i Sverige som ett ideal att

sträva mot. Uttrycket ”att få vara ifred” är typiskt för att markera svenskars önskan att få vara ensamma. Den egna viljan att få vara ifred och andras vilja att vara det bör respekteras. Man ska få vara ifred tills man beslutar sig för att man inte längre vill det (Herlitz 2003:55-58). Att man inte alltid vill prata när man träffar en kollega på stan kan handla om att man inte valt att träffa den vid den tidpunkten och att man vill vara ifred. Detta är något som bör respekteras från omgivningen, men är något som känns väldigt främmande för min informant och gör att han känner sig bortvald och diskriminerad.

Vidare beskriver flera informanter svenskarna som väldigt trevliga när man känner dem och som goda och hjälpsamma människor. Folk sköter sig själva och snokar inte i andras liv, vilket uppskattas. Herlitz skriver om svenskars uppfattning av vad som är typiskt svenskt och därtill nämner han bland annat tystlåtenhet, kylighet i relationer, blyghet och rädsla för att ta kontakt. Svenskarna beskrivs som reserverade och lagom (Herlitz 2003:19-20). Ytterligare en sak som lyftes fram vad gäller uppfattningen av svenskar hos de nyanlända är att det inte är vanligt att reagera när något är fel eller när man ser någon exempelvis begå en felaktig handling. Detta skulle kunna tolkas handlar om en konflikträdsla, vilket också nämns i en studie av hur icke-svenskar upplever svenskar (Herlitz 2003:22). Svenskarna beskrevs även som kunskapsorienterade och detta är något som Herlitz också tar upp, då han skriver att svenskarna har stort intresse för internationella frågor och stor kunskap om världen (Herlitz 2003:38).

2.2.2 Svenska normer och värderingar

Flera av informanterna nämnde att man i Sverige inte umgås med familjen så mycket, speciellt inte när man är vuxen, eftersom man då ska vara självständig. Författaren Herbert Hendin hävdade att svenskarna från tidig ålder blir uppmuntrade till att vara självständiga och att anse att arbetet är det viktiga i självförverkligande och inte sociala relationer. Även att barn skiljs från sin moder i tidig ålder och uppmuntras att från unga år vara självtillräckliga och oberoende har en påverkan på personligheten och livsstilen (Berggren & Trägårdh 2015:36).

Informant 2 som själv jobbat på äldreboende lyfte även fram att man sätter sina gamla föräldrar på äldreboende och sedan inte besöker dem ofta. Även då man besöker dem stannar man inte så länge, bara en timme ofta. Han ifrågasatte varför man inte hälsar på dem ofta och

sa att de äldre alltid pratar om sina barn och nog vill umgås med dem. Men enligt studier som gjorts visas att äldre svenskar är förhållandevis nöjda med hur de har det jämfört med pensionärer i andra länder. Enligt äldreforskaren Marta Szebehely önskar dock inte de äldre svenskarna att få leva i närmare gemenskap med sina barn än vad de gör. ”Gamla människor föredrar ’intimitet på avstånd’ och vill ej bero av sina barn.” (Berggren & Trägårdh 2015:68).

Svensken ska vara oberoende och detta gäller också de äldre, då de påverkas av detta ideal och inte vill känna sig beroende av sina barn. Detta kan kopplas till den svenska teorin om kärlek som bygger på autonomi och som innebär att sann kärlek endast kan existera när två parter är ekonomiskt oberoende av varandra och ingen har makt över den andra (Berggren & Trägårdh 2015:293). Detta ideal ligger till grund för gemenskap och främjar individens rätt till oberoende, medan mina informanter tolkat detta som ointresse för sina äldre eller brist på empati och kärlek.

Vidare enligt World Values Survey och en forskningsstudie som handlar om värderingar, praktiker och institutioner som är kopplade till familjen blir Sverige ”landet annorlunda” och sticker tydligt ut med sin starka individualisering. Att staten tagit över mellanmänniskt ansvar har lett till ett allt mer kallt samhälle, eftersom från dess sida finns en omsorg om alla, vilken gör individen oberoende av band till andra människor som tidigare gett intimitet och närhet. Detta har lett till höga skilsmässotal, ensamhet och psykisk ohälsa (Berggren & Trägårdh 2015:84,85).

Som tidigare nämnt lyfte flera av de nyanlända fram att svenskarna gillar att vara ensamma och informant 5 nämnde också att skilsmässor är typiskt svenskt. Informant 2 talade mycket om den starka individualismen, att människor inte umgås och kommunicerar och han upprepade flera gånger att vi är sociala varelser. Men i själva verket handlar det inte om att det svenska samhället brister när det kommer till sociala relationer, utan att dessa relationer kännetecknas av en långt driven frivillighet. Sverige är ett land fullt med olika föreningar och ofta är folk aktiva i olika associationer och också i frivilligt socialt arbete. Vad gäller att ta hand om anhöriga och vänner gör man det i lika mån som folk i andra västerländska samhällen. Det handlar i grund och botten inte om huruvida svensken är asocial, utan närmare bestämt hur normen som präglar svenskarnas syn på människors förhållande till varandra ser ut (Berggren & Trägårdh 2015:66). Hur man i Sverige förhåller sig till familj och vänner uppfattas som mycket annorlunda det mina informanter är vana vid.

Informant 4 sa att de i hennes hemland är mycket mer varma och välkomnande, men de är inte lika ärliga. Svenskarna är mycket ärligare än vad personer från hennes hemland är, eftersom normen i hennes kultur är att alltid bjuda in folk även när man har mycket att göra och resultatet blir då att man känner sig stressad, medan om svenskarna bjuder in dig, då menar de det och är redo och beredda att ta emot dig.

De är mer ärliga. Kom in betyder kom in, kom på middag betyder kom på middag.
Inte som vi: Kom och ät med mig, när jag ätit färdigt till exempel kom och ät, kom och ät.

Mina informanter upplever sålunda för- och nackdelar med hur svenskar socialiserar, men har själva svårt att följa vissa normer, då de känner att deras sociala behov är större. Socialitet är något Eastmonds studie av bosniska flyktingar i Sverige och deras transnationella gemenskaper tar upp och är ur hennes informanters syn ett centralt behov hos människan och en viktig del av vad som ses som ett ”normalt” liv. Detta är en självklarhet inom familjen och släkten och man umgås mycket tillsammans, men umgänget har också alltid inkluderat andra man känner såsom vänner, grannar och arbetskamrater (Eastmond 2007:54),

2.3 Synen på den egna kulturen

2.3.1 Vad man saknar i Sverige

När det kommer till vad informanterna saknar från sin kultur som inte finns i Sverige var det sociala och kommunikation mellan människor något som kom fram. Man saknar kommunikationen ute i samhället och exempelvis på bussen, då lär man känna folk och det finns generellt en lätthet att umgås med folk och grannar i deras samhällen.

Informant 5:

Vi kommunicerar där borta och till exempel på bussen så kommunicerar man.. du känner kanske inte alla som åker på bussen, men kan ändå snacka med dem som om ni känner varandra till exempel och på det sättet så kan man lära känna många andra. Men om du, alltså om du börjar snacka här, då är du dum i huvudet eller nånting annat.

Informant 2:

Också att umgås med min.. till exempel i Eritrea kan jag gå in till min granne utan att knacka. Jag går in.. min grannes hus är som mitt hus. Så om vi har tre grannar

har jag tre hus. Men här i Sverige du kan inte gå utan att vila dig eller nånting. Jag saknar det här också.

Mina informanter saknar värmen och gästvänligheten från den egna kulturen. Informant 3 nämner saknad av de festliga högtiderna och informant 4 träffen med familjen.

Enligt en studie av svensk-kongoleser av Maria Eriksson Baaz känner hennes informanter att man inte längre är den man en gång var. Det de känner som främst gör dem annorlunda och inte till svenskar, är den stora betydelsen man ger familjen och att man är öppen och social. Även omsorg om de äldre var något de lyfte fram (Eriksson Baaz 2007:112). Även gruppen assyrier/syrianer beskriver svenskarna som kalla, men att de också påverkas här och håller på att bli mer åt det hållet också. De beskriver att det som kännetecknar den egna gruppen är de nära relationerna man har till den stora familjen och släkten (Rabo 2007:214). Också bosnier betonar idealen om socialitet, omsorg och respekt mot de äldre och att detta är sådant man saknar i Sverige (Eastmond 2007:54). Dessa olika informantgrupper beskriver att det är det sociala klimatet som är största skillnaden mellan Sverige och deras hemländer samt hur relationerna inom familjen ser ut. Detta överensstämmer med nästan alla mina informanter som betonade denna skillnad starkt och också känner saknad av denna del av sin kultur i Sverige.

2.3.2 Vad Sverige kan lära sig från deras kultur

På frågan vad de tror att Sverige kan lära sig från deras kultur svarade några av informanterna att man kan lära från det sociala. Informant 4 lyfte fram att människor kan lära sig att vara mer välkomnande, men samtidigt är det också svårt för att systemet gör att man inte har någon tid så egentligen handlar det inte om kulturen så hon. Informant 3 nämnde att man kan lära sig att fira väldigt stort när någon gifter sig exempelvis och informant 6 sa att jämlikhet mellan könen inom arbetet är något Sverige kan lära sig. Att ta mer ansvar i relationer var också något som nämndes och att inte ha sex med vem som helst. Informant 5 sa att Sverige kan lära sig mer respekt mot föräldrar och uttryckte att han tycker det är fel att exempelvis säga "håll käften" till sina föräldrar. Att mina informanter nämnde just dessa saker har återigen med kontraster att göra och att vissa saker har chockerat en för att det är så annorlunda från den egna kulturen.

2.3.3 Vad man vill bevara från sin kultur

Vad som känns viktigt att bevara här i Sverige handlar främst om det sociala. Informant 2 nämnde hjälpsamheten och principen att vara emot brott. I Sverige är folk också hjälpsamma och det finns exempelvis många organisationer som jobbar med att hjälpa, men att hjälpa någon spontant på gatan hör inte till det vanliga. Min informant berättar om en händelse då hans vän skulle hjälpa någon på gatan som bar på något tungt.

..till exempel i Eritrea om någon ser en äldre människa som bär på en tung grej så hjälper han honom. Han ser att han kämpar för att bära den här tunga grejen och går bara och hjälper honom. Min kompis gjorde såhär till en svensk person. Han frågade: 'Vill du ha hjälp?' Personen trodde han var en tjuv.

Samma informant kom in på respekt i sammanhanget.

Också i Eritrea om en gammal människa kommer på bussen måste du respektera denna person och låta honom sätta sig. Min kompis gjorde så en gång och den äldre personen frågade: 'Varför står du upp?' Hon sa: 'Bara sätt dig.' Va?! Okej. Så även ibland när jag ser gamla människor bredvid mig på bussen vill jag stå upp för att låta dem sitta, men då kommer jag ihåg hur den där kvinnan reagerade när min kompis ställde sig upp och frågade om hon ville sitta.

Vissa normer man har med sig är inte en del av kulturen här på samma sätt och bemöts då annorlunda. Men de sitter starkt och är något man vill bevara, även om de inte kan uttryckas i samma grad ute i det offentliga. Informanten beskriver att det att bli individuell känns väldigt svårt för honom och det märks att han starkt tar avstånd från individualism.

För mig om jag blir ensam, då blir jag som en svensk. Jag blir också ensam hela dagen hemma, men inte.. men ibland umgås jag med människor som kommer från Eritrea. Men det är, för mig är det här med att bli individuell lite svårt.

Jag har ingen familj, men ibland går jag till min väns familj för att umgås med dem och prata med dem. Eritreaner, även när de inte känner mig när de först ser mig, bemöter de mig som om jag känt dem i 100 år.

Informant 4 uttryckte att hon önskar bevara starka relationer med familjen.

Familjen tycker jag är det viktigaste, för jag älskar min familj. Jag vill ha relation till mina föräldrar resten av mitt liv och jag vill att mina barn också ska ringa mig, ta hand om mig, för jag har tagit hand om dem när de var små, så jag vill ha den här relationen mellan familjen. Farfar och morfar och sånt och alla, hela, hela familjen ska vara lite starkare. Jag vill behålla den här relationen.

Hon vill ha starka relationer för att man ska kunna stötta och hjälpa varandra. Hon tänker att dessa relationer kan bevaras genom att vara förebild för sina barn genom att visa hur hon behandlar och respekterar sina föräldrar.

Informant 5 lyfte fram respekten. ”Respekten kommer jag hålla hela mitt liv, som jag lärde mig av mina föräldrar eller min kultur.” Han säger att så länge han inte försöker förändra sig kommer den att finnas kvar.

Enligt aktuell forskning vad gäller transnationella relationer kan människor bevara relationer med människor i sitt hemland och på samma gång vara aktiva i det nya samhället (Eastmond & Åkesson 2007:9). På samma sätt kan människor bevara sin kultur starkt på vissa sätt och ändå bli del av svenska samhället. Av mina informanter uttryckte flera att det känns väldigt viktigt att behålla det sociala och de starka familjebanden, samtidigt som man anpassar sig efter de förväntningar och krav som finns här för att ändå bli en aktiv deltagare i samhället.

Det är dock inte alla migranter som vill vara aktiva i transnationella nätverk (Eastmond & Åkesson 2007:13). En del väljer att inte fortsätta någon kontakt med folk från hemlandet. Informant 6 säger att hon inte önskar bevara något från sin kultur och har ingen kontakt med folk som bor i hennes hemland. Hon uttryckte att hon inte saknar något från sin kultur här i Sverige, eftersom hennes familj besöker henne och därför saknar hon inget.

2.4 Förväntningar från majoritetssamhället

Vad gäller den kontakt med myndigheter som mina informanter haft och vad de har upplevt för förväntningar från deras sida, nämnde de att de kräver mycket och att det finns höga förväntningar. Man ska studera och få en bra utbildning och jobb, och ha en framtidsplan. Det krävs att man anpassar sig om man vill ha erfarenhet. Det upplevs som utmanande och som en besvikelse att Arbetsförmedlingen inte hjälper till och informant 6 uttryckte att man måste ”jaga” dem för att de ska göra något för en. Det känns konstigt att man ska kunna allt själv från början, nämnde informant 4, och man får inte någon vägledning. De undertrycker och asylsökande behandlas som lata, enligt några av dessa informanter. Systemet sätter asylsökande i en position som att de är lata och att systemet är långsamt gör att dessa personer tappar motivation. En av dessa informanter lyfte även fram det faktum att utan svensk arbetslivserfarenhet är det riktigt svårt att lyckas få jobb. Informant 1 uttryckte att han

är trött på myndigheterna och att det är så mycket papper som ska skickas in och man ska anmäla och så vidare.

Informant 4 lyfte fram att det är jättesvårt att integreras och man måste kämpa jättehårt. Hon sa att hon aldrig kommer att känna sig svensk eller bli behandlad som en för hon tror inte att de tycker att hon är lika mycket värd som dem. Det finns också begränsningar vad gäller att studera vidare, betygen värderas ej här och hon har själv upplevt att inte få hjälp. Det finns en syn på nyanlända som ofullständiga individer och de tenderar att avvisas på den svenska arbetsmarknaden när deras kvalifikationer inte värderas eller när de med svensk erfarenhet går före (Eastmond 2011:282, 286).

Det finns också en tendens hos svenska institutioner att se invandrare som en grupp och utvärdera dem utifrån etniska/kulturella kategorier. De tenderar att bli sedda som ett kollektiv som delar vissa speciella problem såsom exempelvis språk, kultur eller brist på vissa kompetenser (Eastmond 2011:289). Några av mina informanters upplevelse av att Arbetsförmedlingen inte hjälper dem alls och ser alla asylsökande som lata kan kopplas till detta då svenska institutioner tenderar att se dem som ett kollektiv.

Informant 6 lade fram att hon tycker folk här borde vara mer öppna för att ge chanser till folk som kommer utifrån och speciellt till kvinnor. En central skillnad mellan någon som är född i Sverige och någon som är ny här som har samma kompetens är att vad gäller kvalifikationer från utlandet känner arbetsgivarna antagligen mer osäkerhet kring dessa, även om väl fungerande validering finns med. Detta innebär att risken för statistisk diskriminering emot nyanlända personer alltid finns där (Åslund, Forslund & Liljeberg 2017:148).

Enligt sociologen Masoud Kamali har rasism och diskriminering varit integrerat i Europas moderna historia. Han hävdar att skapandet av ”de andra” har varit en betydelsefull aspekt vad gäller skapandet av ”vi” där ”de andra” blir spegelbilden av ”vi” och framställs som ”ett mindervärdigt ansiktslöst kollektiv som gör ’vi’ till en bättre art eller en bättre kultur.” Denna process innebär inte endast att ”de andra” utesluts från inflytande i samhället eller maktpositioner utan leder även till ett skapande av narcissistiska idéer om ett ”vi” hos majoritetssamhället (de los Reyes & Kamali 2005:19). Av mina informanters uttalanden förstår man att några upplever att det finns en hierarki i samhället och att de är ”under” svenskar. I det offentliga rummet gäller det att bete sig så mycket som möjligt som andra,

men även om de gör det är de i en underordnad position. Det finns krav på att man måste anpassa sig till majoritetssamhället för att ha en chans.

Vad gäller ”invandrarskapet” och integrationens gränser upplever ”invandrare” det svårt att komma in på den svenska arbetsmarknaden och få jobb motsvarande deras utbildning och yrkeskvalifikationer; detta gäller framförallt dem som kommit hit på 1900-talet. En del har erfarenhet av att bli sedda som främlingar i Sverige trots att de varit här många år. Erik Olssons studie av återvandring bland chilenska familjer visar hur chilenare efter tre decennier i Sverige ändå kan känna att de inte välkomnas eller att deras delaktighet i samhället är på samma villkor som etniska svenskar. Erfarenheter som dessa kan även inkludera personer födda i Sverige, vilket kan leda till att man känner en ambivalens i relation till det svenska och också till ens egen identitet (Eastmond & Åkesson 2007:18).

Av vad några av mina informanter uttryckte kan dras kopplingar till deras deltagande i samhället här genom jobb, studier och så vidare, men det finns ändå en känsla och erfarenhet av att inte bli behandlad som andra svenskar inom exempelvis arbetet eller i mötet med myndigheter såsom Arbetsförmedlingen. Ambivalensen som Eastmond och Åkesson nämner är något jag återser i två av samtalen åtminstone, man känner sig aktiv i samhället och har en vilja att bli integrerad eller kanske till och med har blivit det, men hur man kan bli sedd som en främling skapar nog ofta en ambivalens i relation till det svenska och den egna identiteten.

2.5 Identitetsskapande långt hemifrån

Vad man har för värderingar blir tydligt när man möter det man är emot. Vissa värderingar hos de nyanlända som rör det sociala och de starka relationerna med familjen blir än mer tydliga här, då samhället ser så annorlunda ut vad gäller dessa aspekter. Då värderingar är något vi får från våra föräldrar, släktingar, vänner och hela den kultur vi växer upp i, sitter mycket av det starkt och även om man influeras av kulturen här så är man emot vissa saker såsom att inte socialisera eller sitta ensam hemma. Detta är i viss mån något man försöker jobba emot och tar avstånd från genom att fortsätta umgås eller behålla den respekt och de starka relationer man vuxit upp med. Man anpassar sig och lär sig att acceptera vissa saker trots att normerna i vissa avseenden kan skilja sig mycket.

I Abdullas studie (2017) visades att nyanlända vuxna i Sverige inte känner sig mer bekväma

vad gäller det sociala, eftersom det finns förväntningar på att de ska utveckla en identitet i det offentliga rummet, vilken kan stå i kontrast till den identitet de har med sig från sin kultur. På så sätt skapas en tvåfaldig identitet som pendlar mellan normer och värderingar från det nya samhället och de från det tidigare (Abdulla 2017:20). Det kan alltså bli motsättningar mellan den egna kulturen och normer om hur man förväntas bete sig enligt majoritetssamhället.

Vidare visar Eidheim att samer i Norge på 1960-talet underkommunicerade sin etniska identitet för att kunna ta del av möjligheter i den norska välfärdsstaten, då man insåg att den etniska tillhörigheten inte medförde några fördelar (1971:56). Ett förhållningssätt som liknar deras verkar finnas bland mina informanter, då man förstår att man måste anpassa sig. Samtidigt som mina informanter är medvetna om att de ges negativa tillskrivelser (lat etc) så är behållandet av den egna identiteten viktig. Om utrymmet för att göra det offentligt är begränsat så blir det ännu viktigare att behålla identiteten i ens privata liv.

Etnicitet framträder då kulturella skillnader blir viktiga i samspelet mellan människor. Det är genom kontrasterna i relation till de andra som etniska gränser kan markeras (Eriksen 2000:285). Den egna etniciteten hos mina informanter samt den svenska etniciteten blir båda som mest tydliga och framträdande när de möts och kontraster blir synliggjorda. Aspekter av den egna kulturen blir allt viktigare att bevara, eftersom man upplever en kontrast i samhällsmönstret här. De starka relationerna med familjen, respekten och identiteten som social varelse blir något man känner att man vill bevara för att inte förlora sig själv.

Om man blir identifierad som en annan etnisk grupp eller som invandrare, flykting etc. stärker detta den egna etniska gruppen för att man blir sedd som en kulturellt annan. Speciellt märks detta om kulturskillnaderna ger upphov till praktiska konsekvenser. Dessa konsekvenser kan vara särbehandling på arbetsmarknaden, att ens kvalifikationer inte värderas eller att man måste anamma vissa normer för att jämlikheten ska gälla en (Eriksen 2000, Eastmond 2011).

Alla informanter uppfattar svenskhet i kontrast till sin egen identitet. Förståelsen av den egna identiteten påverkar synen av svensken. Identitet är beroende av ett sammanhang och skapas i mötet med andra. Eftersom svenskheten är något som i stor grad står i kontrast till den egna kulturen blir vissa saker mer extrema och upplevs som konstiga. Det är i den här typen av kontrast som identitetsskapande sker.

Vidare är det vanligt att invandrare inte sällan lever som i två världar och att de skiftar olika kulturella koder när de går mellan olika sammanhang. På samma gång som den etniska identiteten underkommuniceras i kontakt med värdbefolkningen så överkommuniceras den inom den egna gruppen (Eriksen 2000:316). Informant 1 som bor i ett familjehem med en svensk familj beskrev att han känner att han har som två identiteter just nu, eftersom han också gör saker som en vanlig svensk kille, är med familjen och tar del av den svenska kulturen via sin svenska familj. Samtidigt bär han på en annan identitet som han har med sig från sin kultur.

Identitet kan skapas genom att kontraster upprätthålls. Att hålla fast vid en del av sin kultur och på samma gång ta avstånd från vissa värderingar eller normer som genomsyrar det svenska samhället, då det står i kontrast till den egna, gör att den egna identiteten skapas. Identitet handlar inte endast om tankar och känslor, utan grundas även på individens erfarenheter och sociala åligganden. För att ett "vi" ska finnas behöver det finnas en annan. Förefaller den andre som hotande leder det till ett starkare vi. Finns det en stark press från de utanför den egna gemenskapen blir den inre gemenskapen starkare. Kan man exempelvis inte leva ut sin kultur utan att motsättningar skapas i mötet med det svenska samhället bildas någon slags press att assimileras till majoritetssamhället. Om man inte anpassar sig, utan exempelvis kommunicerar med folk på bussen eller reser sig för att ge sin plats till en äldre resenär kan detta mötas med motreaktion och därför låter man bli. I den egna kulturen är detta norm och uttrycker din medmänsklighet, men här ifrågasätts det. Man skapar värme för den egna kulturen och den egna gemenskapen och kyla utåt och tar avstånd från det som strider mycket från de egna värderingarna. Varje gemenskap kan liknas vid ett omvänt kylskåp, som syftar till att skapa värme inåt, men för att det ska vara möjligt behöver kyla skapas utåt (Eriksen 2004:55).

3. Sammanfattning och slutsatser

Sammanfattningsvis kan man säga att de nyanlända jag intervjuat uppfattar Sverige som ett land med mänskliga rättigheter och friheter, med god ekonomi och bra regler. Systemet upplevs som fint enligt några, men också som segt och byråkratiskt och det tar tid att komma in i det. Svenskarna beskrivs som individuella och tycker om att vara hemma ensamma, och gillar inte det sociala så mycket. Även om svensken är blyg och inte tar kontakt i första taget, så är människor mycket trevliga och goda när man känner dem, enligt mina informanter. En egenskap som uppskattas är också att folk inte snokar i andras liv. Det finns förväntningar från svenskt håll på att man som ny i landet ska anpassa sig och planera sin framtid, jobba eller studera. Det finns också förväntningar på att man ska ordna saker på egen hand, eftersom det inte är en självklarhet att en myndighet såsom Arbetsförmedlingen hjälper till. Vissa sociala normer som man har med sig från sitt hemland, såsom att kommunicera på bussen eller hjälpa någon spontant på gatan, behöver man göra avkall på för att passa in i Sverige.

Att komma från en annan kultur och anpassa sig till ett nytt samhälle kan liknas vid en balansgång. En balansgång mellan att uppge delar av sin kultur när man vistas offentligt, för att känna att man är en del av samhället och samtidigt bevara det man uppskattar med sin kultur. Detta kan göras genom att lära sig de sociala koderna i samhället och tona ner det som från svenskt perspektiv kan ses som annorlunda och ifrågasättas. För att inte förlora det man uppskattar i sin egen kultur kompenseras detta i andra sammanhang, exempelvis i hemmet och i kontakt med andra landsmän.

Informanterna uppskattar Sverige och tar del av samhället, samtidigt som de vet att de måste anpassa sig till majoritetskulturen och till viss del dämpa den egna i samspel med svenskar. Här spelar de på den svenska integrationspolitikens plan och lär sig att här måste man spela med majoritetssamhällets regler. De upplever överlag att deras kultur inte tolereras på samma sätt som den svenska. Det sociala är den största kontrasten de upplever i samhället här och är svår att anpassa sig till. De värderingar i Sverige som formar det sociala umgänget med familj och vänner skiljer sig starkt från värderingarna i informanternas hemländer. Relationer generellt i Sverige grundar sig på den svenska teorin om kärlek som kännetecknas av autonomi och frivillighet. Det har skapats ett ”vi” och ”dem” i samhället, vilket gör att

nyanlända känner sig annorlunda. Detta behöver inte endast ses som negativt då känslan av att vara annorlunda stärker ens identitet och etnicitet och på så sätt gör en starkare i att vilja behålla vissa delar av den egna kulturen. Dessa är normer man håller varmt om och som man anser nödvändiga för ett friskt och lyckligt liv.

Det som kommer fram att man saknar från den egna kulturen här i Sverige är också det som är bland de största kontrasterna mellan den svenska kulturen och den egna, tillsammans med frihet och mänskliga rättigheter. Det man saknar och bland det som skiljer sig så starkt från svenska kulturen hör också starkt ihop med det man vill bevara här. Slutligen eftersom endast ett fåtal personer intervjuats kan denna studie inte dra några generella slutsatser kring hur nyanlända förhåller sig till Sverige. Men den kan ändå ge ett ökat perspektiv och förståelse för hur en nyanländ upplever sitt liv här, och hur de gör för att skapa sig en identitet för att kunna vara del av det svenska samhället och samtidigt bevara delar av sitt ursprung.

Bibliografi

Akademiska verk

Abdulla, Afrah. 2017. "Readiness or resistance- Newly arrived adult migrants' experiences, meaning making, and learning in Sweden"

Berggren, Henrik & Trägårdh, Lars. 2015. *Är svensken människa?* Stockholm: Norstedts Förlag

Eastmond, Marita. 2011. "Egalitarian Ambitions, Constructions of Difference: The Paradoxes of Refugee Integration in Sweden" *Journal of Ethnic and Migration Studies* Vol. 37, No., pp. 277-295

Eastmond, Marita & Lisa Åkesson. 2007. *Globala familjer: transnationell migration och släktskap*. Gidlund

Eastmond, Marita. 2007. Kap 2 Familjens välfärdsprojekt: Att återskapa hem och vardagsliv på flera platser i Eastmond & Åkesson (red.) 2007) *Globala familjer: transnationell migration och släktskap*. Gidlund

Ehn, Billy, Frykman, Jonas & Löfgren, Orvar. 1993. *Försvenskningen av Sverige: det nationellas förvandlingar*. Stockholm: Natur och Kultur

Eidheim, Harald. 1971. "When Ethnic Identity is a Social Stigma"

Eriksen, Thomas Hylland. 2004. *Rötter och fötter- Identitet i en ombytlig tid*. Nora: Bokförlaget Nya Doxa

Eriksen, Thomas Hylland. 2000. *Små platser- stora frågor- en introduktion till socialantropologi*. Nora: Bokförlaget Nya Doxa

Eriksson Baaz, Maria. 2007. "Börda och stöd: Kongos betydelse för svenskkongolesiska familjer" i Eastmond & Åkesson (red.) (2007) *Globala familjer: transnationell migration och släktskap*. Gidlund

Göransson, Kristina. 2019. *Etnografi- Sjösätt, navigera och ro i land ditt projekt*. Lund: Studentlitteratur AB

Herlitz, Gillis. 2003. *Svenskar- hur vi är och varför*. Malmö: Liber AB

Jansson, Maria, Wendt, Maria & Åse, Cecilia 2011. "Tre nyanser av Sverige" i Sainsbury, Diane & Soinen, Maritta (red.) *Kön, makt, nation*. Stockholm: Statsvetenskapliga institutionen, Stockholms universitet

Kamali, Masoud. 2005. "Ett europeiskt dilemma: Strukturell/institutionell diskriminering" i de los Reyes & Kamali (red.) (2005) *Bortom vi och dom: teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering: rapport*. Stockholm: Fritzes

Kamali, Masoud & de los Reyes, Paulina 2005. "Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering" i de los Reyes & Kamali (red.) (2005) *Bortom vi och dom: teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering: rapport*. Stockholm: Fritzes

Larsson, Jennie K. 2015. *Integrationen och arbetsmarknaden: Hur jämställdhet, arbete och annat "svenskt" görs av arbetsförmedlare och privata aktörer*. Falun: Bokförlaget Atlas

Massa, Aurora. 2016. "Learning not to ask: Some methodological implications of studying Eritrean refugees in Ethiopia" *Zeitschrift für Ethnologie* Bd. 141, H. 2, Special Issue: Under Suspicious Eyes – Surveillance States, Security Zones, and Ethnographic Fieldwork (2016), pp. 257-280

Puranen, Bi 2019. *Med migranternas röst*. Institutet för framtidsstudier

Rabo, Annika. 2007. "Familjen betyder allt" eller "Vi blir snart lika kalla som svenskarna": Assyrier/syrianer i Södertälje i Eastmond & Åkesson (red.) (2007) *Globala familjer: transnationell migration och släktskap*. Gidlund

Sørbø, Gunnar M. & Ahmed, Abdel Ghaffar M. 2013. "Introduction: Sudan's Durable Disorder" i Sørbø & Ahmed *Sudan Divided: Continuing Conflict in a Contested State*. New York: Palgrave Macmillan

Åslund, Olof, Forslund, Anders & Liljeberg, Linus. 2017. Nordic Economic Policy Review-Labour Market Integration in the Nordic Countries. TemaNord 2017:520

Webbkällor

Brinkemo, Per. 2017. "Mellan klan och stat" Föreläsning UR. <https://urplay.se/program/204253-ur-samtiden-hedersrelaterat-vald-och-fortryck-mellan-klan-och-stat> (2020-05-24).

Brinkemo, Per. 2018 Uttalande. Kroon, Clary. 2018. ”Ny bok vill bidra med att snabba på integrationsprocessen” <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/smaland/ny-bok-vill-bidra-pa-att-snabba-pa-integrationsprocessen>

Globalis. Svenska FN-förbundet (2019). *Afghanistan*. Hämtad 2020-05-17. <https://www.globalis.se/Laender/afghanistan>

Globalis. Svenska FN-förbundet (2019). *Syrien*. Hämtad 2020-04-17. <https://www.globalis.se/Konflikter/Syrien>

Landguiden. Stockholm: Utrikespolitiska institutet (2016). *Sudan - Sociala förhållanden*. Hämtad 2020-05-23. <https://www-ui-se.e.bibl.liu.se/landguiden/lander-och-omraden/afrika/sudan/sociala-forhallanden>

Landguiden. Stockholm: Utrikespolitiska institutet (2019). *Afghanistan - Sociala förhållanden*. Hämtad 2020-05-17. <https://www-ui-se.e.bibl.liu.se/landguiden/lander-och-omraden/asien/afghanistan/sociala-forhallanden>

Landguiden. Stockholm: Utrikespolitiska institutet (2020). *Iran*. Hämtad 2020-05-2. <https://www-ui-se.e.bibl.liu.se/landguiden/lander-och-omraden/asien/iran>

Landguiden. Stockholm: Utrikespolitiska institutet (2020). *Syrien - Sociala förhållanden*. Hämtad 2020-05-17. <https://www-ui-se.e.bibl.liu.se/landguiden/lander-och-omraden/asien/syrien/sociala-forhallanden2>

NE (Nationalencyklopedin), ”norm”. NE.se. <https://www-ne-se.e.bibl.liu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/norm> Hämtad 2020-05-25